

Arbete - Miljö - Medicin

Ett nyhetsblad från Arbets- och miljömedicin, Uppsala

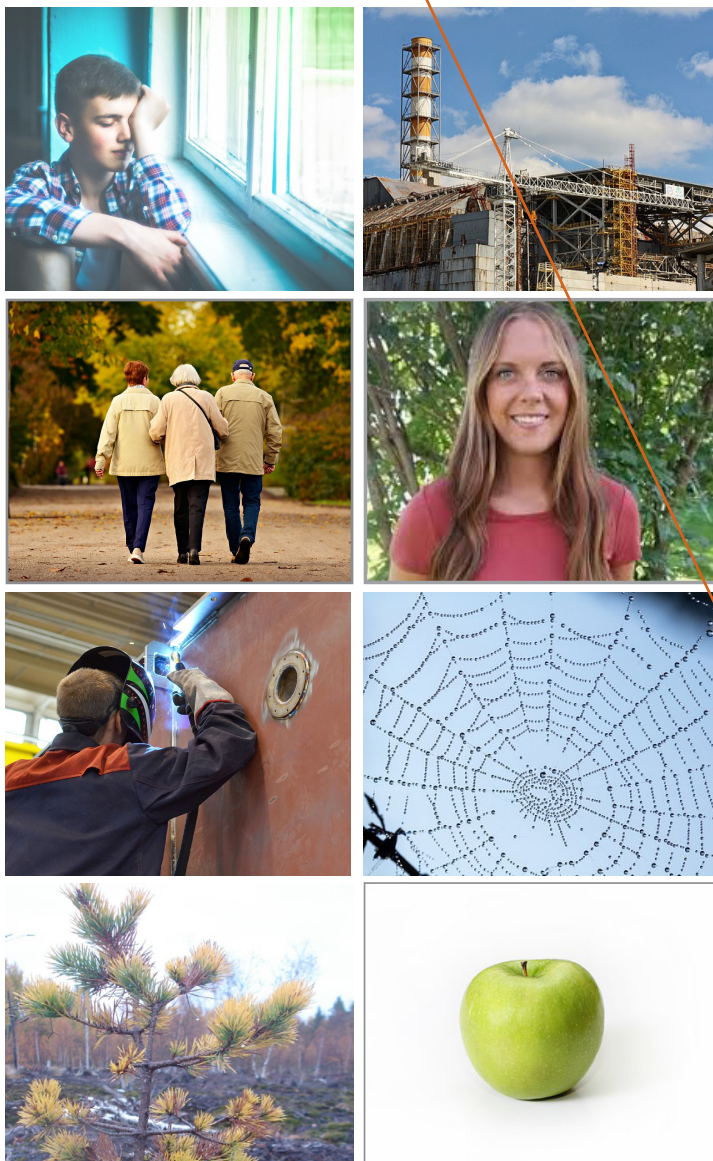
Kränkningar och mobbing, sid 1

Höga PCB-nivåer
och för tidig död
sid 3

Arbete med händerna
ovan axelhöjd
sid 5

6 Nya och tydligare föreskrifter

NR 2 - 2019

1. Kränkningar och mobbning på arbetsplatser
2. Fortsättning K&M
3. Höga PCB-nivåer i blodet
4. Arbete med händer ovan axelhöjd
5. Utgör metallföroreningar i Östnor en hälsorisk
6. Nya och tydligare föreskrifter
7. Licentiatavhandling
8. Ett steg närmare disputation
9. Nätverksträff för läkare
10. Utbildningar

Kränkningar och mobbning (K&M) på arbetsplatser!

Kränkningar och mobbning (K&M) på arbetsplatser har sedan tidigt 2000-tal uppmärksammats som ett allvarligt arbetsmiljöproblem i många länder. För nyckelreferenser se Einarsen, Hoel, Zapf och Cooper 2010. För svenskt vidkommande står Heinz Leymann som en central gestalt. Arbetsmiljöverkets föreskrift, Organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4), belyser kopplingen mellan arbetsmiljö och K&M. Vi har nyligen erinrats om 2.786.000 rapporterade besvär orsakade av brister i social och organisatorisk arbetsmiljö varav 136.000 orsakade av kränkande särbehandling, (SCB 2018).

Avsaknaden av en generellt giltig definition av K&M innebär att vi inte har någon standardmetod för att skatta, mäta eller

följa förekomsten över tid på arbetsplatser/organisationer. Uppgifter i hälsostatistik och vetenskapliga rapporter i Sverige och länder i Europa från organisationer och skyddsombud, tyder på att de kan stå för allvarliga arbetsmiljöproblem. Dessa är negativa konsekvenser för enskilda anställda och för drabbade organisationer som behöver uppmärksammas med eftertryck.

Begreppet Mobbning utgör i föreskrifterna handlingar som på ett kränkande sätt riktas mot arbetstagare. De kan leda till störning av välbefinnande/hälsa eller till utstötning från arbetsplatsens gemenskap. Skäl finns att granska arbetsplatsers deklarationer av policy för förebyggande av K&M. Det är nödvändigt att proaktivt och praktiskt

konkret uppmärksamma förhållanden i arbetsorganisation som orsak till förekomst av K&M i stället för inriktning huvudsakligen på enskilda anställdas klagomål.

På Arbets- och miljömedicin i Uppsala har två fältprojekt knutna till FoU-programmet STAMINA inletts för kompetensuppbyggnad på detta område. Det första inleddes 2014 med sonderingar och pilotprojekt inriktade mot skyddsombud, innefattande regionala ombud från fackliga organisationer i stat, kommun och industrisektor. Denna studie följdes upp 2017 med en pilotstudie inom skolmiljön genom lärarnas yrkesorganisationer.

...forts nästa sida

AFS 2015:4
Organisatorisk
och social
arbetsmiljö

Skolan är Sveriges största arbetsplats

... forts från föregående sida

Skolmiljön är speciell och skiljer sig från arbetsmiljö i många avseenden. Skolan är Sveriges största arbetsplats om man ser till antalet elever och specialpersonal. Den är komplex i sitt stora antal intressenter som från skilda utgångspunkter kan hävda särskilda skyddsbehov. För skolelever gäller lagfäst skolplikt. Förutom lärare och annan skolpersonal omfattas elever i ett brett åldersspann och bakom dem föräldrar som högst aktivt deltagande målsmän.

Redan i den första studien 2018 uppgav respondenterna (n=303 huvudskyddsombud) att de inrapporterade exemplen på K&M påverkat den psykiska hälsan och välbefinnandet på arbetsplatsen. 2/3 av exemplen "i stor utsträckning" och 1/3 i viss utsträckning".

I samma studie svarade även 60 % att det rapporterade exemplet "i stor utsträckning" orsakat minskad produktivitet/effektivitet, 36 % uppgav att det gjort det "i viss utsträckning" och endast 4 % att det inte haft någon inverkan alls.

I andra studier har visats att K&M kan ha

långsiktiga verkningar även utanför arbetsplatsen/organisationen (4). I en rapport 2019, av en dansk forskargrupp observerades att sjukpensionering på grund av arbetsoförmåga bland drygt 24.500 anställda i två jämförbara yrkeskategorier var upp till 50 % högre i den grupp där mobbning registrerats. Där ledarskapet på arbetsplatsen betecknats som god kvalitet kunde sambandet inte visas. Slutsatsen var att effekt hade erhållits genom eliminering av mobbning alternativt förbättring av arbetsplatsens ledarskap. (Se referenslistan Clausen T, Conway PM, Burr H, Kristensen TS et al 2019).

Argumentationen är övertygande. Observationen gäller manifest bortfall av produktion observerad lång tid efter kränkningen. Det handlar om stora effekter i förluster orsakade av produktionsbortfall. De kan undvikas.

Peter Westerholm, professor emeritus
Roger Hansson, metodutvecklare
Magnus Svartengren, professor, överläkare

Litteratur:

1. Leymann H. The content and development of mobbing at work. Eur J Work Org Psychol. 1996;2:165–184.
2. Stale Einarsen, Helge Hoel, Dieter Zapf, Cary Cooper . Bullying and Harassment in the Workplace: Developments in Theory, Research, and Practice, Second Edition. CRC Press 2010
3. Arbetsmiljöverket AFS 2015:4 Organisatoriska och sociala förhållanden
4. Clausen T, Conway PM, Burr H, Kristensen TS et al 2019. Does leadership support buffer the effect of workplace bullying on the risk of disability pensioning? An analysis of register-based outcomes using pooled survey data from 24,538 employees. Int. Archives of Occupational and Environmental Health

Samband mellan höga PCB-nivåer i blodet och för tidig död

Det finns ett samband mellan höga nivåer av PCB:er i blodet och för tidig död. Det visar en tvärvetenskaplig studie som nyligen publicerats i tidskriften JAMA Network Open.

Studien är en i raden av studier från ett nu drygt tioårigt tvärvetenskapligt samarbete mellan professorerna Lars Lind och Monica Lind vid Uppsala universitet och miljökemister vid Örebro universitet, som visar på hälsorisker med PCB:er trots att de varit förbjudna sedan länge.

PCB:er (polyklorerade bifenyl) är en grupp miljögifter som omfattas av restriktioner i många länder och förbuden har lett till lägre halter av PCB:er i miljön. Dessa ämnen bryts ner mycket långsamt och lagras i fettväv och finns därför fortfarande kvar i djur och människor. Speciellt PCB:er med många kloratomer i molekylen finns kvar i blodet hos de flesta svenskar.

Studien omfattar cirka 1 000 slumpvis utvalda 70-åringar i Uppsala som följts under en längre tid (den s.k. PIVUS-studien).

PCB:er i blodet mättes år 2001–2004 och sedan även vid 75 års ålder. Uppföljning av vilka som avlidit under tio år ($n=158$) visade att de som hade de högsta nivåerna av PCB:er med många kloratomer i blodet hade en ökad mortalitetsrisk med cirka 50 % (hazard ratio 1.55; 95 % CI, 1.26–1.91; $P < 0.001$), framför allt i hjärt-kärlsjukdom, jämfört med övriga grupper. Dessa resultat publicerades nyligen i JAMA Network Open (1) (fulltext, se <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2731690>).

Resultaten var oberoende av riskfaktorer som tidigare förknippats med hjärt-kärlsjukdom, som högt blodtryck, diabetes, rökning, fetma, höga kolesterolvärden, låg utbildning och kardiovaskulär sjukdom, vid 70 års ålder.

Då tidigare studier även har visat samband mellan höga nivåer av PCB:er och åderförkalkning hos både människor (2) och försöksdjur talar det, tillsammans med dessa nya data, för att man bör begränsa intaget av PCB:er via födan. Ämnena finns främst i feta animaliska livsmedel som fisk, kött och mejeriprodukter. Särskilt höga halter finns enligt

Livsmedelsverket i fet fisk som strömming och vildfångad lax från förorenade områden, till exempel Östersjön.

Monica Lind, miljöhygieniker, adjungerad professor i miljötoxikologi

Referenser:

1. Lind PM, Salihovic S, Stubleski J, Kärrman A, Lind L. An Association of Exposure to Persistent Organic Pollutants With Mortality Risk. An Analysis of Data From the Prospective Investigation of Vasculature in Uppsala Seniors (PIVUS) Study. JAMA Network Open. 2019;2(4):e193070.
2. Lind PM, van Bavel B, Salihovic S, Lind L. Circulating Levels of Persistent Organic Pollutants (POPs) and Carotid Atherosclerosis in the Elderly. Environ Health Perspect. 2012 Jan; 120(1): 38–43.

Studien omfattar
1000 slumpvis
utvalda 70-åringar

Arbete med händerna ovan axelhöjd - hur skadligt är det egentligen?

2012 bedömde SBU efter en systematisk litteraturoversikt att det inte fanns tillräcklig evidens för ett samband mellan arbete med händerna ovan axelhöjd och axelbesvär. Fyndet togs emot med viss förvåning, då just detta samband tidigare ansetts vara mer eller mindre etablerad kunskap inom belastningsergonomin. En forskargrupp med anknytning till Norges arbetsmiljöinstitut (STAMI) har nu tittat på denna fråga på nytt, samt undersökt eventuellt dos-responssamband mellan exponering och utfall. Denna nya systematiska översikt inkluderade 34 epidemiologiska studier publicerade mellan 1998 och mars 2018 och kvalitetsgranskade enligt en modifierad GRADE-metod.

Av studierna var 15 tvärsnittsstudier, 3 var fall-kontroll och 16 var prospektiva studier. Evidensen för samband mellan arbete med lyftade armar och axelbesvär rapporterades vara begränsad. Däremot fanns måttligt stark evidens för samband vid arbete med armbågarna över skulderhöjd, d.v.s. armarna

lyftade >90°. Måttlig evidens fanns också för ett dos-responssamband mellan intensitet/varaktighet av arbete med lyftade armar och förekomst av axelbesvär. Någon "säker" exponeringsnivå kunde dock inte fastställas. Översikten presenterades den 3:e april på ett frukostseminarium vid AFA-försäkring (<https://www.afaforsakring.se/nyhetsrum/seminarier/seminarier-2019/kunskapsoversikt-arbete-over-axelhojd-och-skulderbesvar/>) och kommer att publiceras i skriftserien Arbete och Hälsa.

En stor tvärsnittsstudie från Lunds universitet ([http://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/workrelated-neck-and-upper-limb-disorders--quantitative-exposure-response-relationships-adjusted-for-personal-characteristics-and-psychosocial-conditions\(b54c7a4a-3ff7-4577-94d5-4fd29cff2ace\).html](http://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/workrelated-neck-and-upper-limb-disorders--quantitative-exposure-response-relationships-adjusted-for-personal-characteristics-and-psychosocial-conditions(b54c7a4a-3ff7-4577-94d5-4fd29cff2ace).html)) har också undersökt kvantitativa dos-responssamband mellan belastning i arbete och besvär i nacke och övre extremiteter. Data från 4733 kvinnor och 1107 män

analyserades efter indelning i yrkesgrupper (34 för kvinnor och 17 för män) där alla inom varje yrkesgrupp utförde samma eller mycket lika arbetsuppgifter. Justeringar gjordes för ett flertal individkopplade faktorer såsom ålder, kön, rökning, BMI m.fl. samt för upplevd psykosocial arbetsmiljö. Studien hade ett brett perspektiv, där man tittade på olika typer av belastning och fler kliniska utfall och kom med förslag till "gränsvärden", d.v.s. ickeskadliga exponeringsnivåer. Just arbete med lyfta armar hade i denna studie inga associationer med besvär i nacke och axlar, vilket enligt författarna kan bero på att de hade relativt få yrkesgrupper med den exponeringen i studiepopulationen.

Som kliniskt aktiv läkare på en AMM klinik får jag, som vanligt, dra slutsatsen att mer forskning behövs... i den här frågan också...

Corina Covaciu, överläkare

Utgör metallföroreningar i marken i Östnor en hälsorisk

Arbets- och miljömedicin har efter en förfrågan från Mora Orsa Miljökontor gjort en miljömedicinsk bedömning av Östnorumrådet i Mora. Misstanken om förorenad mark uppkom efter ett problem med föryngring av skog på en fastighet i närheten av en av metallfabrikerna i området. Återväxten av de planterade tallplantorna var dålig och plantor dog. Även gräs- och slytillväxten på fastigheten var dålig. I området har det sedan drygt 100 år tillbaka funnits flera metallindustrier med förkromning och förnickling, men även gjuterier och verkstadsindustrier som haft luftutsläpp. Efter provtagning av marken på skogsplanteringen konstaterades höga halter bly, koppar och zink. Jordanalyserna föranledde ett utökat provtagningsprogram i bostadsområdet inklusive lokalproducerade grönsaker. Arbets- och miljömedicin har därefter gjort en intagsberäkning följt av en hälsoriskbedömning.

Området Östnor i Mora innehåller såväl industrier som bostäder med trädgårdar och odlingar. Bostäder finns så nära som cirka 20 m från industrierna. Inom områ-

det finns också en skola och en förskola. Intill förskolan finns en utelekpark med bl.a. hinderbana och jord i dagen. Utelekparken är ett populärt besöksmål även för barn som inte går på förskolan.

En vuxen persons extra dagliga intag av koppar, zink och bly via jord från den mest kontaminerade marken i Östnor bedömdes uppgå till så låga nivåer att en påverkan på hälsan inte är trolig, vare sig akut eller på längre sikt. Extra dagligt intag av koppar och zink via jord från den mest kontaminerade marken till barn bedömdes inte heller kunna ge någon negativ påverkan på hälsan. Extra dagligt intag av kontaminerad jord med den högsta blyhalten till ett barn överskrider dock riskvärdet för bly. Risken för negativa hälsoeffekter bedöms ändå vara liten på individnivå även om det teoretiskt kan utgöra en hälsorisk om många barn får i sig denna jord. Det allvarligaste scenariot som framkom var ett barn med pica-beteende som via ett engångsintag (5 g) av den mest kontaminerade jorden riskerar att få i sig bly i nivåer som skulle kunna ge akut blyförgiftning. Utifrån uppskattad daglig mängd inhalerbart damm

från den mest kontaminerade marken bedöms det inte finnas någon risk för negativa hälsoeffekter vare sig för vuxna eller barn. En säker riskbedömning av intag av frukt, grönsaker, bär och svamp växande i Östnor kunde inte göras till följd av för få livsmedelsprover. Mest angeläget i en utökad provtagning är metallanalyser i svamp och rotfrukter från den mest kontaminerade marken jämfört med områden med lägre kontamineringsgrad i Östnor. Utifrån genomförd provtagning av potatis gjordes bedömningen att ett " normalt " dagligt intag av potatis odlad i Östnor inte borde ge någon negativ påverkan på hälsan orsakad av koppar, zink eller blyförorening, vare sig hos barn eller vuxna.

Martin Tondel, överläkare
Emma Janson, specialistläkare

Referens: Janson E, Tondel M. Miljömedicinsk bedömning av förorenad mark i området Östnor, Mora. Rapport nr 3/2018 (http://www.ammuppsala.se/sites/default/files/rappporter/2018/Rapport_3_2018.pdf).

"Tallplanta på fastigheten i Östnor med den högsta metallhalten i marken."

"Ett " normalt " dagligt intag av potatis odlad i Östnor borde inte ge någon negativ påverkan på hälsan "

Nya och tydligare föreskrifter om medicinska kontroller i arbetslivet

Arbetsmiljöverket har under de senaste åren omarbetat och förändrat föreskrifterna om medicinska kontroller i arbetslivet. Arbetet har skett i samråd med arbetsmarknadens parter. De huvudsakliga anledningarna till ett behov om förnyade föreskrifter har varit att de nu gällande föreskrifterna har upplevts som otydliga och svåra att tillägna sig och att nya EU direktiv har tillkommit. Behovet av förtydliganden är särskilt viktigt ur ett rättssäkerhetsperspektiv, då systemet med sanktionsavgifter ställer särskilt stränga krav på tydlighet för att sanktionsavgifter skall kunna utdömas vid inspektion.

De nya föreskrifterna kommer träda i kraft den 1 november 2019. Dock avseende de regler som är nya, eller innebär omfattande ändringar, kommer ett tidsintervall om två år att finnas, d.v.s. de träder i kraft den 1 november 2021.

Nyheter och förändringar i föreskrifterna gäller både att nya medicinska kontroller införs, men även att själva processen kring medicinska kontroller förändras. Till exempel införs nu krav på att beställningsprocessen för de medicinska kontrollerna ska dokumenteras.

Medicinska kontroller som förändras är:

- Nya gränser och intervaller för provtagning av blyhalten i blod.
- Definitionen på nattarbete anpassas till bestämmelserna i EU-direktivet och arbetstidslagen.
- Utvidgning av tillämpningsområdet vid klättring med stor nivåskillnad.

Nya medicinska kontroller som införs är:

- Tjänstbarhetsbedömning vid kvicksilverexponering (ett nytt tillkommet krav till följd av ett nytt EU-direktiv)
- Medicinska kontroller vid handintensivt arbete.

I och med detta införande kan nya yrkesgrupper komma att omfattas av de nya föreskrifterna. Definitionen för handintensivt arbete är "ihållande handrörelser med hög rörelsehastighet, ofta i kombination med rörelser mot ytterlägen eller kraftkrävande arbetsuppgifter". Yrkesgrupper som kan omfattas av kontrollen är bland annat lokalvårdare, montörer, slaktare eller de som arbetar vid löpande band. Exponering för handintensivt arbete kan öka risken för belastningsskador i händer, armbågar och nacke.

Arbets- och miljömedicin i Uppsala har under de senaste tre åren genomfört ett forskningsprojekt finansierat av Arbetsmiljöverket. Syftet med projektet är att, i samverkan med

arbetsgivare, medarbetare och företagshälsovård utvärdera en modell för riskbedömning, medicinska kontroller och feedback vid handintensivt arbete med avseende på modellens genomförbarhet, nytta och värde för arbetsgivare och anställda samt effekter på arbetsrelaterad ohälsa och förbättrad arbetsmiljö.

Tio fallföretag från olika branscher (Exempelvis. lokalvård, montering, matberedning, målning) ingår i studien. Varje företag representeras av minst en chef och ofta av ett skyddsombud samt en arbetsgrupp (bestående av minst cirka 10 arbetstagare) som exponeras för handintensivt arbete. Till varje företag deltar även en ergonom från företagets kontrakterade företagshälsa. Projektet kommer att slutrapporteras vid en konferens som anordnas av Arbetsmiljöverket, den 23 september. Vill du veta mer om de nya föreskrifterna? Den 18 oktober arrangerar AMM Uppsala, tillsammans med Arbetsmiljöverket en heldag om de nya föreskrifterna. [Läs mer under kommande utbildningar.](#)

Medicinska kontroller är ett samlingsnamn för olika medicinska åtgärder, till exempel läkarundersökningar och hälsoundersökningar. Det kan också vara provtagningar som man gör för att mäta halterna i kroppen av ett ämne (exempelvis bly) som kan finnas i arbetsmiljön, så kallad biologisk provtagning.

Teresia Nyman, verksamhetschef, ergonom

Licentiatavhandling

vid Arbets- och miljömedicin den 10 maj 2019

”Radioactive fall-out from the Chernobyl nuclear power plant accident in 1986 and cancer rates in Sweden, a 25-year follow up”

I denna licentiatavhandling visades en liten men möjligt ökad risk för cancer i svenska områden med högre markaktivitet från radioaktivt nedfall från Tjernobyloyckan 1986.

De eventuella medicinska effekterna av joniserande strålning inom lågdosområdet är omdebatterade, men frågan är viktig för att kunna bedöma risken för ohälsa i områden drabbade av radioaktivt nedfall. En ökad kunskap om risker med joniserande strålning är sålunda väsentlig för att bedöma behovet av olika strål-skyddsåtgärder och prevention mot ohälsa. En säker strålmiljö tillhör också ett av de sexton miljö kvalitetsmålen i Sverige. Svårigheten att studera effekten av lågdosstrålning har sin grund i att det krävs stora populationer för att påvisa de relativt små riskökningar som skulle kunna finnas för sjukdomar som både är vanliga och har ett flertal andra riskfaktorer än strålning. Det svenska cancerregistret och dödsregistret, i kombination med likaledes säkra och kompletta befolkningsregister med koordinater utifrån fastighetsbeteckningen, erbjuder dock unika och kostnadseffektiva forskningsmöjligheter att studera ett eventuellt samband mellan lågdosstrålning och cancerförekomst.

Målet med denna avhandling var att ge ökade kunskaper om hälsorisker vid utsläpp av joniserade radionuklider i miljön.

Att använda registerbaserade data gällande sambandet mellan lågdosexponering från radionuklider i miljön har sina begränsningar, då uppgifter om en rad andra riskfaktorer saknas. Den andra begränsningen är dosmätningssmetoder, då alla tillgängliga metoder inte kan tillämpas då alla data är hämtade ur register.

Hassan Alinaghizadeh, statistiker

Licentiatavhandlingen

<http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1300568&dswid=8512>

Ett steg närmare disputation

Undertecknad, som är en av AMM's doktorander, har nu fått min tredje publikation inom ramen för mitt avhandlingsarbete publicerad. Från denna studie kan jag och mina medförfattare (bland andra mina handledare Monica Lind och Margareta Halin Lejonklou), rapportera effekter av mycket låga doser av plastkemikalien bisfenol A (BPA*) på insulinsekretionen från bukspottkörteln i råttor. I studien exponerades dräktiga honrättor för mycket låga doser av BPA via dricksvattnet, därefter undersöktes glukosstimulerad insulinsekretion från bukspottkörteln hos avkomman. Avkomman var således exponerad under fosterstadiet, under vilket det finns flera känsliga fönster som

kan störas av miljöfaktorer som exempelvis stress, malnutrition och hormonstörande kemikalier. Resultaten från studien visar att olika doser av BPA påverkade insulinsekretionen på olika sätt, där den lägsta dosen ledde till ökad insulinsekretion medan den högre dosen ledde till minskad insulinsekretion. Den lägsta dosen av BPA i denna studie ligger inom det intervall som vi människor är exponerade för och är därför högst relevant. Den ökade insulinsekretionen som denna låga BPA-dos gav upphov till liknar den man ser hos barn som lider av fetma och kan vara en tidig riskfaktor för utveckling av metabola sjukdomar som diabetes typ 2.

Länk till publikationen: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30782532>

Linda Dunder, doktorand

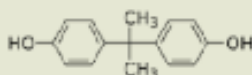
POSTER

FRÅGA: Påverkar exponering för låga doser av bisfenol A (BPA) under utvecklingen insulinsekretionen från bukspottkörteln hos råttor?

SLUTSATS: En mycket låg dos av BPA ökade insulinsekretionen från bukspottkörteln hos både honlig och hanlig avkomma. Den ökade insulinsekretionen liknar den man ser hos barn som lider av fetma och är en riskfaktor för utveckling av diabetes typ 2.

BISFENOL A (BPA)

Används som tillsats vid plasttillverkning men även vid tillverkning av tryckfärger och kassakvitton. BPA är en hormonstörande kemikalie som kopplats till metabola sjukdomar, inklusive diabetes typ 2.

INSULINSEKRETION

En störd insulinsekretion från bukspottkörteln kan vara en tidig riskfaktor för utveckling av metabola sjukdomar.

UPPLÄGG

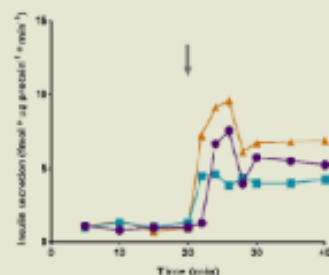
ANALYSEMETOD

GLUKOS
5 mM/11 mM

Kemisk analys (enzymkopplad immunadsorberande analys, ELISA) av glukosstimulerad insulinsekretion och insulininnehållet i de langerhanska öarna.

RESULTAT

En mycket låg dos av BPA ökade insulinsekretionen från bukspottkörteln i avkomman. En sådan ökning liknar den man kan se hos barn som lider av fetma och kan vara en riskfaktor för utveckling av diabetes typ 2.

*Om BPA: Redan på 30-talet visste man att BPA hade östrogena egenskaper då BPA var tänkt att lanseras som ett läkemedel. Dock hittade man ett annat läkemedel som var mer potent och därför lanserades aldrig BPA som läkemedel. BPA gick ett annat öde tillmötes och har sedan 1957 används BPA storskaligt vid plastframställning som en av våra vanligaste plasthårdare. BPA används också i andra plaster som antioxidant, samt i epoxy-fenol-belägg-

ningar som används t.ex. på insidan av konservburkar och vattenledningar (s.k. relining). BPA och andra bisfenoler används dock inte bara i plaster utan också i t.ex. tryckfärger och kassakvitton. Vi exponeras dagligen för BPA och det är därför inte förvånande att man kan detektera BPA i cirkulationen hos nästan alla människor som undersöks. BPA är på grund av sina hormonstörande egenskaper idag en mycket omdebatterad kemikalie, och fastän

hundratals experimentella studier och flera epidemiologiska studier har visat på möjliga skadliga effekter av BPA på hälsan så är kemikalien ännu inte reglerad. Det som också oroar forskare världen över är att BPA nu byts ut till andra bisfenoler som bisfenol S (BPS) och bisfenol F (BPF). Studier har visat att BPS och BPF verkar ha samma hormonstörande egenskaper och därmed förmodligen samma hälsoskadliga effekter som BPA.

Nätverksträff för läkare inom Företagshälsovård och Arbets- och miljömedicin

Arbets- och miljömedicin (AMM) i Uppsala startade i mars 2019 ett yrkesnätverk för verksamma läkare inom Företagshälsovård och Arbets- och miljömedicin. Nätverksträffarna kommer att äga rum två gånger årligen med föreläsning och fikapaus med mingel på 30 minuter.

Vi riktar oss primärt till läkare (specialister och icke-specialister) inom vår region (Uppsala, Gävleborg och Dalarna), men välkomnar alla som arbetar i närheten av regionen. På Arbets- och miljömedicin i Göteborg anordnas det nätverksträffar för Företagshälsovård sedan tidigare. Efter att ha deltagit i ett sådant möte i september 2018 bestämde AMM Uppsala att vi ska satsa på att skapa ett liknande yrkesnätverk. Syftet med nätverket och mötena är att öka samarbetet inom området Företagshälsovård och Arbets- och miljömedicin. Att skapa ett forum för att regelbundet träffa kollegor i branschen och ta del av aktuell forskning. Som företagsläkare sitter

man ofta ensam eller med några kollegor på en mottagning. Ett nätverk för företagsläkare fyller därför en viktig funktion då det ger en möjlighet att träffas och utbyta tankar och erfarenheter samt kompetensutvecklas. Att träffarna sker på AMM-kliniken innebär dels att det blir företagsneutralt och samtidigt att det ger en möjlighet för företagsläkarna att knyta en närmare kontakt med AMM-kliniken och den kompetens som finns här. Att det även ges föreläsningar kring aktuella och relevanta ämnen där alla kan ta med sig kunskapen tillbaka till sin egen verksamhet är viktigt.

Temat i mars 2019 var belastningsergonomi, handintensivt arbete. Det deltog företagsläkare både från våra regioner samt från Stockholm. Ergonom Peter Palm föreläste om handintensivt arbete. Enligt Arbetsmiljöverket menas med handintensivt arbete "handrörelser som innebär en hög repetitivitet och/eller hög kraftutveckling". Arbetet kan ge upphov till besvär i händer, armar, skuldror och nacke. Temat är

aktuellt eftersom ett förslag till nya föreskrifter om riktade hälsoundersökningar (som kommer att ersätta AFS 2005:6 Medicinska kontroller i arbetslivet) är för närvarande ute på remiss och handintensivt arbete ingår i dessa föreskrifter.

Nästa träff kommer att äga rum fredagen den 15 november 2019 kl. 14:00-15:30 på Arbets- och miljömedicin i Uppsala, [se vår hemsida](#) för information och anmälan. Temat kommer att annonseras inom kort. Arbets- och miljömedicin står som värd och arrangerar träffarna, vi tar ut en självkostnadsavgift på 300 SEK.

Vi har även funderingar att i framtiden anordna liknande träffar i våra uppdragsområden, det vill säga Region Gävleborg och Dalarna. Hör gärna av dig med önskemål om teman och andra förslag till Pia Rehfsch, överläkare (pia.rehfsch@akademiska.se). Vi välkomnar även tips om hur man kan nå ut till fler företagsläkare inom regionerna! Pia Rehfsch, överläkare
Lise-Lotte Ljungar, ST-läkare

Nästa träff
15 november

KALENDER

Seminarier & Utbildningar HÖSTEN 2019

6 september

Spirometri, kvalitet och tolkning

10-12 september + 26-27 november

Mätutbildning för kemiska och fysikaliska faktorer i arbetsmiljön

18 september

Organisatorisk och social arbetsmiljö. Stamina - ett arbetssätt för att främja friskare och mer produktiva arbetsplatser

24-25 september

Vibrationer - ett stort problem på våra arbetsplatser

(I samarbete med Centrum för arbets- och miljömedicin i Stockholm)

4 oktober

Rättvisa i arbetet - hur påverkar det hälsa och tycker medarbetare och chefer lika?

7-11 oktober

Medicinska kontroller i arbetslivet (Fullsatt)

18 oktober (fm)

Nya föreskrifter om medicinska kontroller i arbetslivet

18 oktober (em)

Medicinska kontroller vid handintensivt arbete - Hur gör man?

15 november

Nätverskräff FHV-läkare

27-28 november

Myndigheter - en översikt

(I samarbete med Centrum för arbets- och miljömedicin i Stockholm)

6 december

Klimat och ohälsa

Mer information finns på www.ammuppsala.se

Arbets- och miljömedicin (AMM) vid Akademiska sjukhuset är Dalarnas, Gävleborgs och Uppsala läns gemensamma resurs
Arbets- och miljömedicin utgör också en enhet inom Institutionen för medicinska vetenskaper vid Uppsala universitet